

Nystartade bolags intresse för revision efter revisionspliktens avskaffande

Peter Öhman

I denna CER-rapport sammanställer Peter Öhman resultat från magisteruppsatser om revisionspliktens avskaffande som han handlett inom ramen för ekonomiprogrammets redovisningsfördjupning vid Mittuniversitetet under de senaste åren. Sammanställningen visar att bara vart femte nyregistrerat aktiebolag, lagerbolag exkluderade, valde att anlita en revisor i samband med att revisionsplikten avskaffades. Ett år senare, när dessa bolag upprättade sina första årsbokslut var siffran i stort sett oförändrad. De bolag som startade på traditionellt sätt ett år efter att revisionsplikten avskaffats avvek inte nämnvärt från mönstret, men däremot valde nästan vartannat lagerbolag att anlita en revisor. Små revisionsbyråer valdes oftare än stora byråer, utom för lagerbolag där utfallet var mer jämnt fördelat.

Inledning

Innan revisionsplikten avskaffades för de minsta aktiebolagen den 1 november 2010 hade Sverige haft revisionsplikt i mer än 100 år.¹ Faktum är att Sverige var ett av de länder i EU som väntade längst med att avskaffa revisionsplikten. Exempelvis tog Storbritannien bort kravet på revision för de minsta aktiebolagen redan 1994 och höjde därefter successivt gränsen för vilka bolag som fick välja om de ville ha revisor eller inte, tills den nådde den högsta tillåtna nivån enligt EUs direktiv.² Danmark avskaffade revisionsplikten för små aktiebolag 2006 och Finland året därefter, men till skillnad från Storbritannien har inget av dessa båda länder ännu höjt den ursprungliga gränsen. Efter det att Sverige slopade revisionsplikten är det bara Malta av alla EU-länder som har den kvar.

Det viktigaste skälet till att revisionsplikten avskaffades i Sverige, och tidigare i andra EU-länder, var att nyttan med revisionen inte ansågs överstiga kostnaden för dess genomförande. Det rimliga ansågs då vara att låta alla mindre aktiebolag avgöra om de vill anlita en revisor eller inte, vilket går hand i hand med uppfattningen att alla ekonomiska beslut ska grunda sig på om nyttan med det aktuella beslutet överstiger dess kostnad.³ Samtidigt som ett bolag kan spara pengar på att inte anlita en revisor⁴ kan revisionen bidra till både intern och extern nytta.⁵ Den interna nyttan är kopplad till förbättrad kontroll och effektivitet för det bolag som revideras, medan den externa nyttan handlar om ökat förtroende och att underlätta för bolagets intressenter att bedöma företaget.

¹ Öhman och Wallerstedt (2012).

² Collis (2010).

³ Laynard och Glaister (1994).

⁴ Thorell och Norberg (2005).

⁵ Knechel et al. (2008).

Efter en tid av utredningar blev det till slut bestämt att de små aktiebolagen i Sverige – inte minst för att kunna konkurrera på lika villkor inom EU – själva skulle få välja att anlita en revisor eller inte. För att klassificeras som ett litet aktiebolag får bolaget ifråga inte överstiga mer än ett av följande tre gränsvärden: (i) medelantalet anställda har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till 3 personer, (ii) balansomslutningen har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till 1,5 miljoner kronor och (iii) nettoomsättningen har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till 3 miljoner kronor.

Inför revisionspliktens avskaffande spekulerades det om revisionens vara eller inte vara, både för befintliga bolag och för bolag som skulle starta sin verksamhet när revisionen inte längre var lagstiftad. Gissningarna var då – bland annat mot bakgrund av utvecklingen i Storbritannien – att de flesta existerande bolag i Sverige skulle välja att behålla revisionen till följd av dess nytta.⁶ I Storbritannien visade det sig att allt fler bolag valde bort revisionen i takt med tiden⁷, men så långt in i framtiden var det ingen som försökte spå. Gissningarna var liknande ifråga om nyregistrerade bolag, bl.a. till följd av att ungefär hälften av de nystartade bolagen i Danmark respektive Finland valde att anlita revisorer på frivillig basis.⁸ Spekulationerna gällde även vilka revisionsbyråer som skulle bli vinnare respektive förlorare efter revisionspliktens avskaffande. De stora byråerna har både fördelar och nackdelar jämfört med de mindre byråerna. Å ena sidan har de stora revisionsbyråerna i allmänhet ett något bättre rykte än mindre byråer.⁹ Å andra sidan tar de stora byråerna ofta mer betalt för revisionen än sina konkurrenter.¹⁰

Syfte och tillvägagångssätt

Denna rapport har tre syften, vilka formuleras enligt följande:

- Att kartlägga hur stor andel av de nyregistrerade bolagen som i direkt anslutning till revisionspliktens avskaffande valde att anlita revisorer och vilka revisionsbyråer som då valdes.
- Att kartlägga rörligheten i valet av revisorer och revisionsbyråer från bolagsbildningen till det första bokslutstillfället och när i tiden revisionsbyråerna marknadsförde sig mot nystartade bolag.

⁶ Svanström (2008).

⁷ Collis (2010).

⁸ Collis (2010); Carlsson och Pellkvist (2011); Nordquist och Olsson (2012); Skoglund och Lindberg (2012).

⁹ Lennox (1999).

¹⁰ Choi et al. (2008).

- Att kartlägga hur stor andel av de nyregistrerade bolagen som ett år efter revisionspliktens avskaffande valde att anlita revisorer och vilka revisionsbyråer som då valdes.

I det första fallet samlades data in från samtliga 3 892 aktiebolag som klassades som mindre och som startade sin verksamhet på traditionellt sätt omedelbart efter revisionspliktens avskaffande, dvs. i november och december 2010. I detta skede exkluderades lagerbolag eftersom de normalt startas i syfte att säljas vidare. Det innebär att det tar tid innan de nya ägarna, som är tänkta att driva verksamheten, kan göra sina val att anlita eller inte anlita en revisor. I det andra fallet samlades data in från de 3 859 bolag som bildades i november och december 2010 och som fortfarande var verksamma efter ett år. För att få svar på när i tiden revisionsbyråerna marknadsförde sig mot nystartade bolag skickades en enkät ut till de sju största revisionsbyråerna i Sundsvall. I det tredje fallet samlades data in från samtliga 6 750 mindre aktiebolag som startade sin verksamhet i oktober och november 2011. Bolagen delades upp i traditionellt startade bolag (3 299) och lagerbolag (3 451).

Val av revisor eller inte

Tabell 1 visar att 18 procent av de nära 3 900 aktiebolag som bildades i omedelbar anslutning till revisionspliktens avskaffande, lagerbolag exkluderade, valde att anlita revisor.

Tabell 1: Nyregistrerade bolags revisionsval i november och december 2010

Val av revisor eller inte	Antal nyregistrerade bolag (st)	Andel nyregistrerade bolag (%)
Revisor	701	18
Inte revisor	3 191	82
Totalt	3 892	100

Tabell 2 visar att när de fortfarande verksamma bolagen upprättade sina första bokslut ett år senare var motsvarande siffra 19 procent. Skillnaden mellan hur det såg ut vid registreringstillfället och bokslutstillfället var således marginell.

Tabell 2: Nyregistrerade bolags revisionsval i samband med det första bokslutstillfället 2011

Val av revisor eller inte	Antal nyregistrerade bolag (st)	Andel nyregistrerade bolag (%)
Revisor	716	19
Inte revisor	3 143	81
Totalt	3 859	100

Tabell 3 visar att 21 procent av de nära 3 300 bolag som startades på traditionellt sätt ett år efter att revisionsplikten avskaffats valde att anlita revisor. Denna siffra är jämförbar med hur det såg ut för de bolag som startade ett år tidigare.

Tabell 3: Traditionellt startade bolags revisionsval i oktober och november 2011

Val av revisor eller inte	Antal traditionellt startade bolag (st)	Andel traditionellt startade bolag (%)
Revisor	701	21
Inte revisor	2 598	79
Totalt	3 299	100

Tabell 4 visar att motsvarande siffra för lagerbolag var 46 procent. Jämförelsen visar att skillnaden mellan lagerbolag och traditionellt startade bolag med avseende på i vilken uträkning de valde att anlita en revisor var betydande. Mer än dubbelt så stor andel av lagerbolagen valde att anlita en revisor.

Tabell 4: Lagerbolags revisionsval i oktober och november 2011

Val av revisor eller inte	Antal lagerbolag (st)	Andel lagerbolag (%)
Revisor	1 588	46
Inte revisor	1 863	54
Totalt	3 451	100

Sammanfattningsvis går det att konstatera att de traditionellt startade aktiebolagen anlidade revisorer i liten omfattning och att skillnaderna var marginella oavsett om jämförelsen gjordes mellan olika tidpunkter för samma bolag (registreringstillfället kontra bokslutstillfället) eller mellan bolag som startade sina verksamheter olika år (nystartade bolag i slutet av 2010 kontra nystartade bolag i slutet av 2011). Bara vart femte traditionellt bildat bolag ansåg att nyttan med revisionen översteg kostnaden. Bland lagerbolagen var viljan att anlita revisorer avsevärt större än bland de bolag som startades på traditionellt sätt.

Val av revisionsbyrå

Tabell 5 visar att 64 procent av de aktiebolag, lagerbolag exkluderade, som valde revisor i samband med att de registrerades i november eller december 2010, dvs. omedelbart efter revisionspliktens avskaffande, anlidade någon av landets många små revisionsbyråer. Resterande 36 procent valde antingen någon av de fyra största byråerna eller någon av de medelstora byråerna (nummer 5-7 i storleksordning).

Tabell 5: Nyregistrerade bolags val av revisionsbyrå i november och december 2010

Val av revisionsbyrå	Antal nyregistrerade bolag (st)	Andel nyregistrerade bolag (%)
Stora byråer	153	22
Medelstora byråer	95	14
Små byråer	453	64
Totalt	701	100

Tabell 6 visar rörligheten bland nybildade bolag från registreringstillfället till det första bokslutstillfället med särskilt fokus på hur rörligheten slår mot två grupper av revisionsbyråer (de fyra största byråerna kontra övriga byråer). Endast 4 procent av alla undersökta bolag (158 av 3 859) valde att ändra sitt ursprungliga val inför det första bokslutstillfället. Som framgår var det något vanligare att välja till än att välja bort en revisionsbyrå. De flesta som valde till revision anlidade en mindre byrå och de flesta som valde bort revisionen lämnade en mindre byrå. Beträffande de som valde att byta revisionsbyrå så gick den största strömmen från en mindre till en annan mindre byrå. Det var något vanligare att gå från en mindre till en stor byrå än vice versa. Däremot var det bara i undantagsfall som någon lämnade en stor byrå för en annan stor byrå. Tabellen ger således besked om att klienter till stora revisionsbyråer var mer trogna sina byråer än mindre byråers klienter.

Tabell 6: Nyregistrerade bolags rörlighet vid val av revisionsbyrå från registreringstillfället 2010 till det första bokslutstillfället 2011

Val av revisionsbyrå	Antal bolag (st)	Andel bolag (%)
Från ingen byrå till en stor byrå	23	15
Från ingen byrå till en mindre byrå	36	23
Från en stor byrå till en annan stor byrå	2	1
Från en stor byrå till en mindre byrå	10	6
Från en mindre byrå till en stor byrå	16	10
Från en mindre byrå till en annan mindre byrå	29	18
Från en stor byrå till ingen byrå	6	4
Från en mindre byrå till ingen byrå	36	23
Totalt	158	100

Det är även intressant att konstatera att revisionsbyråerna tycktes satsa mer kraft på att marknadsföra sig mot potentiella klienter efter det att dessa bildat bolag än innan de startade sina verksamheter. Det kan hänga samman med att revisionsbyråerna inte kan kartlägga och sätta sig in i klienternas behov förrän dessa har bildat bolag,

men samtidigt tycks ett sådant agerande ge ganska liten utdelning då rörligheten bland revisionsklienterna visade sig vara liten, åtminstone mellan registreringstillfället och det första bokslutstillfället.

Tabell 7 visar att 61 procent av de bolag som startade på traditionellt sätt ett år efter att revisionsplikten avskaffats valde att anlita en liten revisionsbyrå, 27 procent valde någon av de fyra största byråerna och 12 procent valde någon av de tre närmast största revisionsbyråerna.

Tabell 7: Traditionellt startade bolags val av revisionsbyrå i oktober och november 2011

Val av revisionsbyrå	Antal nyregistrerade bolag (st)	Andel nyregistrerade bolag (%)
Stora byråer	192	27
Medelstora byråer	83	12
Små byråer	426	61
Totalt	701	100

Tabell 8 visar att nära hälften av de lagerbolag som anlidade en revisionsbyrå valde någon av de stora byråerna. Vidare valde 37 procent att anlita en liten revisionsbyrå och 14 procent en av revisionsbyråerna i storleksordningen 5-7. I jämförelse med traditionellt startade aktiebolag var det alltså klart vanligare att lagerbolag valde en av de fyra stora revisionsbyråerna.

Tabell 8: Lagerbolags val av revisionsbyrå i oktober och november 2011

Val av revisionsbyrå	Antal nyregistrerade bolag (st)	Andel nyregistrerade bolag (%)
Stora byråer	778	49
Medelstora byråer	228	14
Små byråer	582	37
Totalt	1 588	100

Sammanfattningsvis visade det sig att när de traditionellt startade aktiebolagen anlidade revisorer så valde de oftast en mindre revisionsbyrå. Det indikerar att kostnaden har betydelse inte bara för om en revisor ska väljas eller inte, utan även för vilken revisionsbyrå som väljs. För de små revisionsbyråerna kan det således vara en framgångsfaktor att konkurrera med priset. Lagerbolagen valde i högre grad någon av de stora revisionsbyråerna. Ett sätt för dessa byråer att locka till sig revisionsklienter kan då vara att starta, marknadsföra och sälja lagerbolag.

Slutsats

Resultaten visar att en stor andel av de små nystartade aktiebolagen valde bort revisionen när möjligheten gavs. Andelen bolag som gjorde så var större i Sverige än

i länder som Storbritannien, Danmark och Finland.¹¹ I direkt anslutning till att revisionsplikten avskaffades valde bara vart femte nyregistrerat bolag, lagerbolag exkluderade, att anlita en revisor. Små revisionsbyråer valdes oftare än stora. Detta tyder på att de flesta traditionellt startade bolag vägde in kostnadsaspekter, både när revisionen valdes bort och ifråga om vilken revisionsbyrå som anlidades.

Ett år efter att dessa bolag bildats, inför det första bokslutet, ökade andelen bolag som valde revisor, men bara marginellt. Samtidigt visade det sig att bara ett bolag av 25 ändrade sitt revisionsval. När det blev skarpt läge valde vissa bolag till revision, medan andra valde bort revisionen. De som valde till revision respektive bytte revisionsbyrå anlidade oftare en mindre än en större revisionsbyrå. De som valde bort revisionen respektive bytte revisionsbyrå lämnade oftare en mindre än en större revisionsbyrå.

I den uppföljande kartläggningen ett år efter revisionspliktens avskaffande visade det sig att vart tredje då nyregistrerat aktiebolag, lagerbolag inkluderade, valde att anlita en revisor. Skillnaden var dock stor mellan traditionellt bildade bolag och lagerbolag. I den första gruppen valde drygt vart femte bolag att anlita en revisor, vilket betyder att valet att anlita en revisor låg på i stort sett samma nivå som för de bolag som bildades ett år tidigare. Små revisionsbyråer valdes oftare än stora, vilket också följde mönstret från 2010. Nästan vartannat lagerbolag valde att anlita en revisor. Bland dessa bolag var det inte bara fördelningen mellan att anlita och inte anlita en revisor som var jämn, även valen av revisionsbyrå var relativt jämnt fördelade mellan de fyra stora byråerna och deras konkurrenter.

¹¹ Collis (2010); Carlsson och Pellkvist (2011).

Referenser

- Carlsson, J. och Pellkvist, T. (2011), *Nyregistrerade aktiebolags val efter revisionspliktens avskaffande*. Magisteruppsats. Sundsvall: Mittuniversitetet.
- Choi, J-H., Kim, J-B. och Simunic, D. (2008), "Audit pricing, legal liability regimes, and Big 4 premiums: Theory and cross country evidence". *Contemporary Accounting Research*, Vol. 25, Nr. 1, s. 55-99.
- Collis, J. (2010), "Audit exemption and the demand for voluntary audit: A comparative study of the UK and Denmark". *International Journal of Auditing*, Vol. 14, Nr. 2, s. 211-231.
- Knechel, R., Niemi, L. och Sundgren, S. (2008), "Determinants of auditor choice: Evidence from a small client market. *International Journal of Auditing*, Vol. 12, Nr. 1, s. 65-88.
- Laynard, R. och Glaister, S. (1994), *Cost-benefit analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lennox, C. (1999), "Are large auditors more accurate than small auditors?". *Accounting and Business Research*, Vol. 29, Nr. 3, s. 217-227.
- Nordquist, F. och Olsson, T. (2012), *Rörligheten i nystartade aktiebolags val efter revisionspliktens avskaffande*. Magisteruppsats. Sundsvall: Mittuniversitetet.
- Thorell, P. och Norberg, C. (2005), *Revisionsplikten i små aktiebolag*. Utredning. Stockholm: Svenskt Näringsliv.
- Skoglund, M. och Lindberg, K. (2012), *Nystartade aktiebolags val ett år efter revisionspliktens avskaffande*. Magisteruppsats. Sundsvall: Mittuniversitetet.
- Svanström, T. (2008), *Revision och rådgivning: Efterfrågan, kvalitet och oberoende*. Doktorsavhandling. Umeå: Umeå universitet.
- Öhman, P. och Wallerstedt, E. (2012), "Audit regulation and the development of the auditing profession: The case of Sweden". *Accounting History*, Vol. 17, Nr. 2, s. 241-257.